

Epidemiologische surveillance van legionellose, 2017-2018

Auteurs: S. Jacquinet¹, D. Piérard², C. Montesinos³

¹Epidemiologie van infectieziekten, Sciensano, ²Nationaal referentiecentrum voor Legionella, UZ Brussel, ³Nationaal referentiecentrum voor Legionella, LHUB-ULB

Kernboodschappen:

- De incidentie van legionellose is in 2017 en 2018 blijven stijgen gelet op de 2,6 gevallen/100 000 inwoners in 2017 en 3,1 gevallen/100 000 inwoners in 2018.
- Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest was het meest getroffen gewest met een incidentie van 3,0/100 000 inwoners in 2017 en 4,9/100 000 inwoners in 2018.
- Legionellose heeft in 2017 en 2018 vooral 60-plussers getroffen.

Informatiebronnen

- Het [peillaboratorianetwerk](#) rapporteert elke week het aantal positieve tests voor legionella.
- Het [NRC](#) (Nationale Referentie Centrum) voor legionellose (consortium UZ Brussel en het Universitair Laboratorium Brussel) biedt hulp bij de bevestiging van de diagnose en voert complexere onderzoeken uit (cultuur, PCR, identificatie en typering van de stammen).
- De meldingsplicht in de 3 gewesten ([Vlaanderen](#), [Brussel](#), [Wallonië](#)).
- Om de incidentie van de ziekte te bepalen, worden de gegevens van de 3 bronnen gekruist en zodoende het aantal gevallen achterhaald.

Gevalsdefinities

Voor de meldingsplicht:

Vlaanderen: <https://www.zorg-en-gezondheid.be/legionellose>

Brussel en Wallonië: <https://ecdc.europa.eu/en/surveillance-and-disease-data/eu-case-definitions>

Wat de peillaboratoria betreft, worden alleen gevallen gerapporteerd waarvoor ten minste één van de volgende vier criteria geldt:

- Isolatie van *Legionella* spp. vertrekkende van respiratoire secreties of elke andere normaal steriele anatomische site.
- Detectie van het *Legionella pneumophila*-antigeen in de urine.
- Significante toename van specifieke *Legionella pneumophila*-antilichamen van serogroep 1 in twee opeenvolgende stalen.
- Detectie van nucleïnezuur van *Legionella pneumophila* in een respiratoir staal of een normaal steriele anatomische site.

Representativiteit van de gegevens

- Nationale Referentie Centrum UZ Brussel

Verdeling van aanvragende laboratoria per regio:

2018

Brussel	Wallonië	Vlaanderen	Total aanvragen
28	28	16	72
39%	39%	22%	100%

2017

Brussel	Wallonië	Vlaanderen	Total aanvragen
17	19	26	62
27%	31%	42%	100%

In 2018 ontving CNR UZ Brussel monsters van 28 verschillende laboratoria.

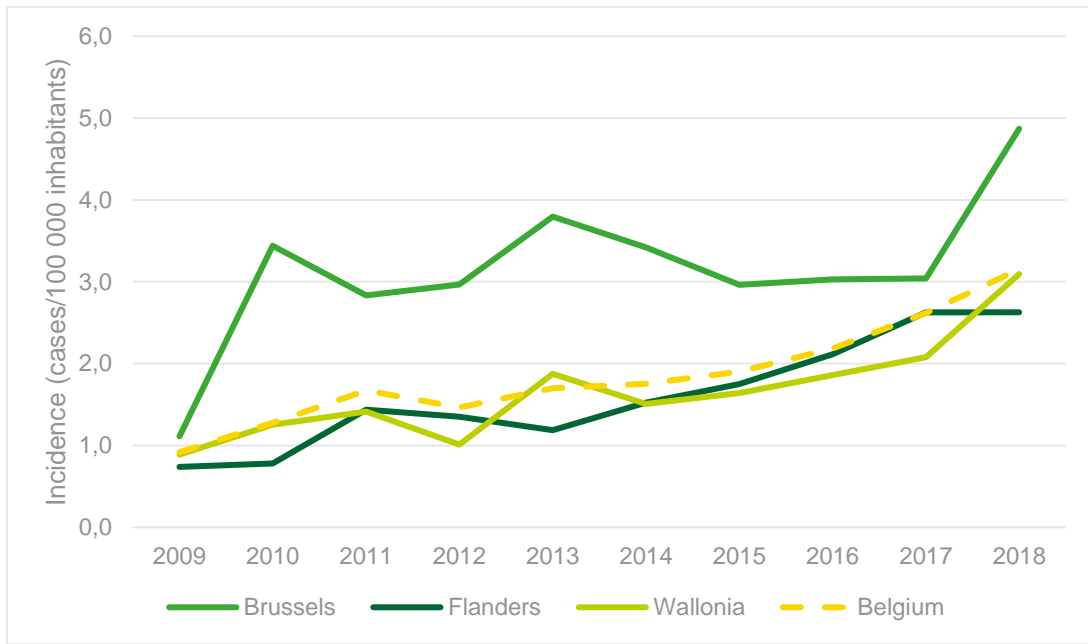
In 2017 ontving CNR UZ Brussel monsters van 33 verschillende laboratoria.

- Het surveillancesysteem van de peillaboratoria berust op de vrijwillige en onbezoldigde deelname van de laboratoria en vertegenwoordigt 59 % van alle laboratoria voor microbiologie (ziekenhuislaboratoria of privélaboratoria) van het land. Verspreid over 33 van de 43 arrondissementen van het land, bereikt het naar schatting 49,9 % (*Borrelia* spp.) tot 67,5 % (Rotavirus) van de diagnostische tests uitgevoerd in België (link).

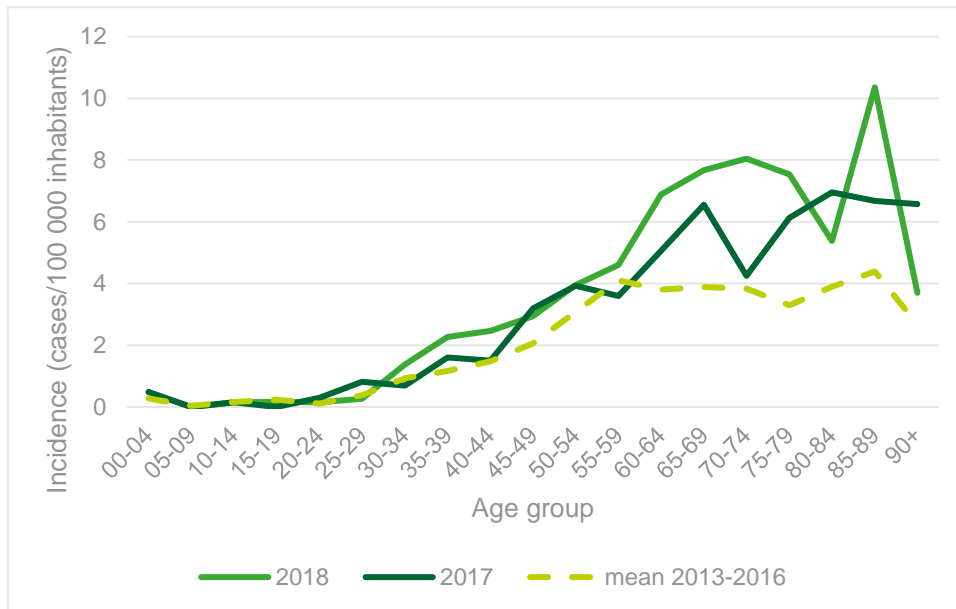
Epidemiologie

- Incidentie van legionellose:
  - In 2017 en 2018 zijn er respectievelijk 296 en 358 gevallen van *Legionella* spp. gemeld, wat overeenstemt met een incidentie van 2,6/100 000 inwoners in 2017 en 3,1/100 000 inwoners in 2018 (figuur 1).
  - Het Brussels-Hoofdstedelijk Gewest was het meest getroffen met een incidentie van 3,0/100 000 inwoners in 2017 en 4,9/100 000 inwoners in 2018, gevolgd door het Vlaams Gewest met een incidentie van 2,6/100 000 inwoners in 2017 alsook 2018 en tot slot het Waals Gewest met een incidentie van 2,1/100 000 inwoners in 2017 en 3,1/100 000 inwoners in 2018.
- Geslacht: legionellose kwam frequenter voor bij mannen, de geslachtsverhouding bedroeg 2,2 in 2017 en 1,7 in 2018.
- Leeftijd: in 2017 en 2018 trof legionellose voornamelijk personen ouder dan 30 jaar, in het bijzonder 60-plussers (figuur 2).
- Seizoensgebondenheid: in België steeg legionellose in de zomer met een toename van het aantal gevallen tussen juni en oktober: in 2017 trad er een piek op in juli en oktober, in 2018 in juni, augustus en september (figuur 3).
- Letaliteit: in 2017 bedroeg de letaliteit 9,6 % (informatie beschikbaar voor 114 personen, met andere woorden 38 % van de gevallen), in 2018 bedroeg zij 8,4 % (informatie beschikbaar voor 155 personen, met andere woorden 43 % van de gevallen).
- Diagnostische tests: in 2017 en 2018 was de urinaire antigeentest veruit de meest gebruikte diagnostische test (figuur 4). Het is opmerkelijk dat de diagnosemethode voor een aanzienlijk aantal gevallen onbekend is.
- Waarschijnlijke plaats van infectie: in 2017 en 2018 was een gemeenschap de frequentste waarschijnlijke oorsprong van de legionellose, gevolgd door een reis in het buitenland (tabel 1). Wij merken op dat er een nosocomiale oorsprong is gemeld voor 8 gevallen in 2017 en voor 9 gevallen in 2018.

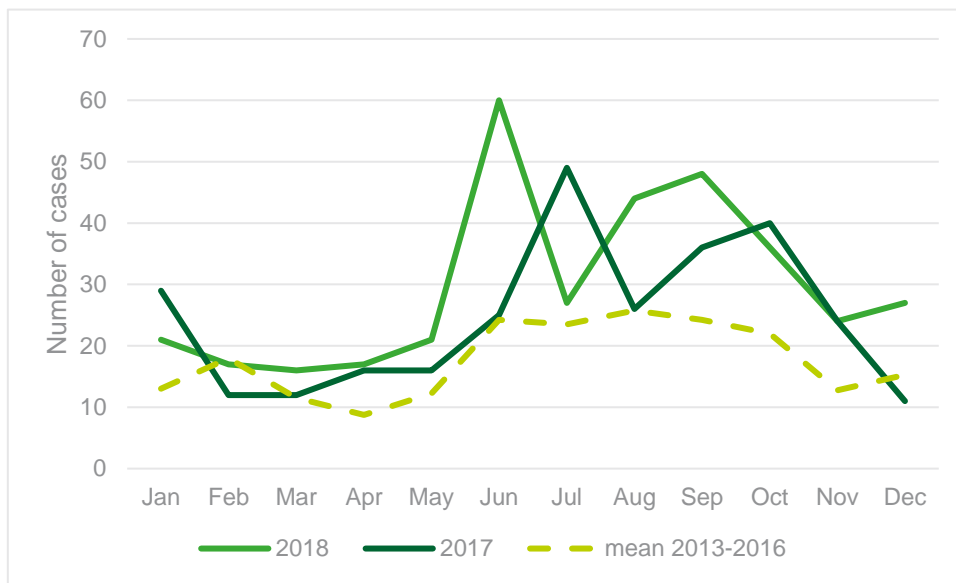
Figuur 1: Incidentie van legionellose in België en per gewest tussen 2009 en 2018
(Bronnen: PL, NRC en MP)

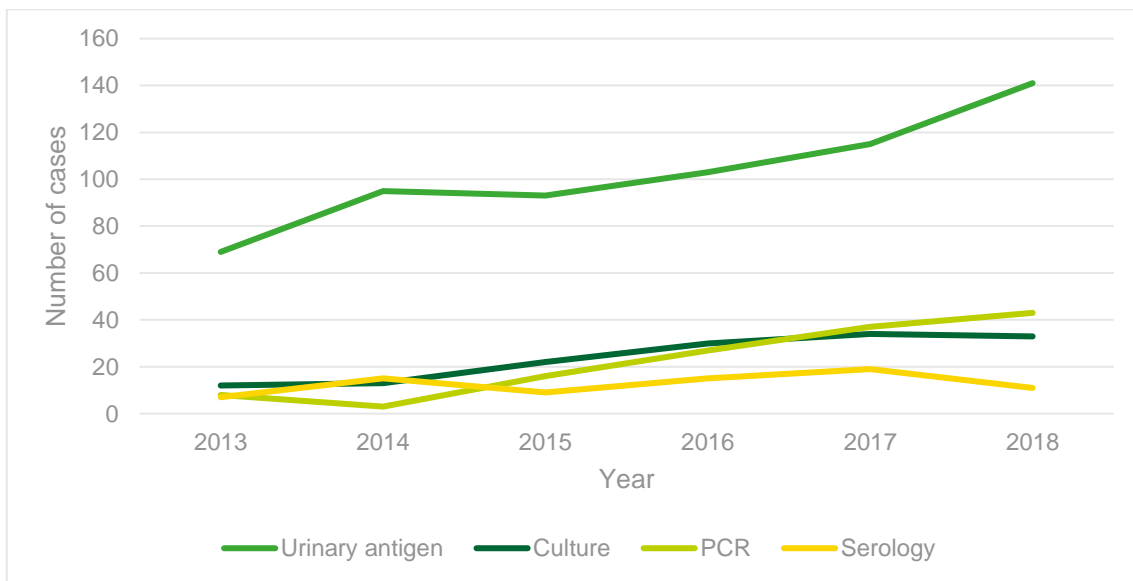
Figuur 2: Incidentie van legionellose in België per leeftijdsgroep voor de jaren 2017 en 2018 en gemiddelde tussen 2013 en 2016
(Bronnen: PL, NRC en MP)

Figuur 3: Maandelijks verdeling van de gevallen van legionellose in België voor de jaren 2017 en 2018 en gemiddelde tussen 2013 en 2016
(Bronnen: PL, NRC, MP)

Figuur 4: Gebruikte laboratoriumtests voor de diagnose van legionellose in België tussen 2013 en 2018
(Bronnen: PL, NRC, MP)

Tabel 1: Vermoedelijke oorsprong van de besmetting voor de jaren 2017 en 2018 in België
(Bronnen: PL, NRC, MP)

Vermoedelijke oorsprong van de besmetting	2017	2018
Gemeenschap	71	52
Buitenlandse reis	27	44
Nosocomiaal	8	9
Binnenlandse reis	9	5
Gezondheidszorg, andere dan het ziekenhuis (MR/MRS, ...)	2	9
Onbekend	179	239
Totaal	296	358

Belang voor de volksgezondheid

Legionellose is een ernstige aandoening met een niet verwaarloosbare morbiditeit en een hoge letaliteit. De ziekte heeft ook een endemisch potentieel. Haar incidentie is de afgelopen jaren gestegen, ook in de andere Europese landen. De meest waarschijnlijke uitleg is het feit dat er meer naar legionella wordt gezocht in geval van pneumonie. Dit is te danken aan de doorgedreven bewustmaking van artsen wat de diagnose betreft en de betere beschikbaarheid van de diagnosetests, meer bepaald de urinaire Ag (wij merken op dat de test sinds 1 september 2016 onder bepaalde voorwaarden door het RIZIV wordt terugbetaald). Ook de weersomstandigheden, zoals veel regen en hoge temperaturen, kunnen het opduiken van gevallen van legionellose beïnvloeden.

In het Brussels-Hoofdstedelijk Gewest wordt een hogere incidentie van legionellose vastgesteld. De ziekte treedt immers frequenter op in grote steden, waar het aantal risicovolle plaatsen voor legionellose talrijker zijn.

Er geldt meldingsplicht voor legionellose. Dit is belangrijk omdat er bij een melding systematisch onderzoek naar de bron van besmetting wordt gevoerd en er preventieve maatregelen worden genomen in geval van een positieve milieutest. Als legionellose in verband wordt gebracht met een reis, dan wordt dit op Europees niveau gemeld en worden er preventieve maatregelen getroffen wanneer er in 2 jaar 2 gevallen binnen dezelfde Europese toeristische structuur zijn gemeld.

Het blijft ook belangrijk om bij een vermoeden van legionellose een klinisch staal naar één van de NRC te sturen zodat er een kweek of PCR kan worden uitgevoerd aangezien de urinaire antigeentest alleen gevallen van *legionella pneumophila* type 1 opspoorst.

Meer informatie

Algemene informatie:

[Informatiefiche Agentschap Zorg en Gezondheid](#)
[Informatiefiche ECDC](#)

Diagnose:

[Nationaal referentiecentrum voor Legionella pneumophila](#)

Preventie:

[Preventie van legionellose, Rapport 2007-WHO](#)
[Wetgeving ter preventie van legionellose in Brussel, Vlaanderen en Wallonië](#)

Situatie in Europa:

[Jaarrapport 2017-ECDC](#)
[Surveillance atlas for infectious diseases-ECDC](#)

De surveillancenetwerken in België:

[Nationaal referentiecentrum](#), Sciensano

[Peillaboratorienetwerk](#), Sciensano

Meldingsplicht: [Vlaanderen](#), [Brussel](#), [Wallonië](#)